

DM

magazin

Polner
Zoltán

ALGYÓ, 1968

Fölfelé zuhanó füstben állok:
ömlik az olaj, süvít a gáz.
Karácsony este van.
Virraszt velem
az útszéli bádögkrisztus, a rögök
mélyére szakadt dobogás.

Harmatos, hűvös hajnalokon
cseléd-faluk jártak erre.
Itt vonult el a szolga-Alföld:
szétázott lábnyomuk még látszik.

A kítaszított, rongy tanyákról
itt mentek el a harcterekre.
Őket nem lehet megváltani!
A sorsuk: eltékozolt ország.

Döng, dürdül a gáz jegenyéje.
hullnak lombjából salak-szelek.
Parázslék a sár.

A megkínzott
néma harag, a föld követelei
őseim törvényes igazát.

A föld, a tövis szegénységgel
koronázott bánat, a hetediziglen
rettenet.

Hiába fent
a csillagok kék tündöklése,
ha ami él, van, embertelen.

De halottaim nem halottak!
A puszták alól is magasra
emelik a kigöngyölt zászlót,
a csattogó, hatalmas lángot.

Arcuk gyökéren, sáron, füstön
átsüt. Szép szavuk hűség,
történelem. Zuhog a fény kövekre,
fákra. Kifeszítve az éjszaka.

Szívéket tapintom. Lázadva
tódul a vér minden dobbanás.
Így élünk együtt.

Konok dühökkel ök.
Mi a kezünkben lánggal.
Küzdelmünk jelen idő: honfoglalás.

Andrássy
Lajos

AFORIZMÁK

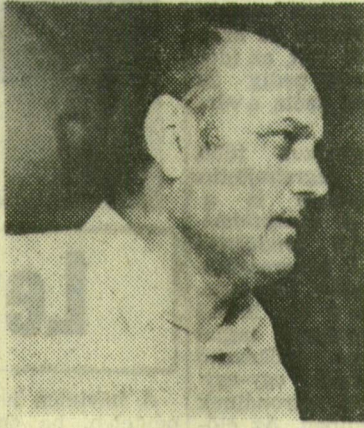
látom gyermeki lázongásodat...
okát s célját még nem tudod — de hisz
az sem lehetne téves céltudat:
hogyan ismert út csak ismert tájra visz

tett egy valami szokatlant s nagyot
ünnepezték s ő bölcsen hallgatott
hát elfeledték s most már amíg él...
tán feltámad még — mint Kund Abigél

bukhatsz — mondták — mint Góliát
csak hogy ki lesz a Dávid?...
hiszen legyűrni sem lehet
akárkinek akárkit...

kereszt-rejtvény az élet — bonyolult
kérdés-felelet-játék s mint amabban
a teljes választ csak a legutolsó
megfejtett kocka adja — mire azt
kitöltöd ott van érted a halál...
De azt a kockát be kell írni mégis.

CS. PATAJ MIHÁLY MŰHELYÉBEN

Izig-vérig alföldi ember és alföldi festő Cs. Pataj Mihály. E ezt nemcsak képeinek címéből tudjuk, érezzük: Alföld, Alföldi táj, Tanya, Falusi házsor, Napraforgó kerítéssel... Az alföldi emberek szemlélete-világítása jellemzi egyéniségét. Nemcsak azért, mert e táj szülte és nevelte, hanem a legkiválóbb Alföld-festők ereje hatott művészi indulására. Különösen Rudnay Gyula — aki mestere volt a Képzőművészeti Főiskolán — Alföld-rajongása és Tornyai János széles indulatú festészete hatott rá termékenyítő erővel.

— Az átírás, az absztrakció a mi generációnknak, akiknek tagjai tanulmányaik során még a Munkácsy-iskolán és a Rudnay-Tornyai-féle alföldi festészet realizmusán nevelkedtek, sokkal nehezebb, bonyolultabb és hosszabb tartóbb folyamat. Egyrészt, mert a kötődés sokkal mélyebb és meghatározóbb jellegű volt, mint az utánunk következő művésznemzedékeké. A mai fiatalok magától értetődő természetességgel nyúlnak az absztrakció, az átírás, a szimbólumok és jelek módszeréhez, éppen mert tágabb a világlátásuk, nem köti őket egyetlen szál. E vallomásban foglaltak nem jelentik azt, hogy Cs. Pataj Mihály megelégedett az indító eleményekkel és az indító festői stílussal. Neki is meg kellett vívni, és ma is képről képre megvívja alkotói forradalmait, néha könnyen és egycsapásra, máskor képek hosszú során vívódva.

Festői világának ihletője az Alföld. Ez a sokszor megörökített táj ma is eleven forrásvidék számára. Mit tehet a mai Alföld-festő, a táj „változó világának” megörökítője, hogy korszerű művész lehessen? Van, aki változásokra érzékeny, újat kereső figyelmével a megváltozott jelenségekre reflektál. Van, aki nosztalgiaiával fűszerezett, megbocsátó lírával a régi paraszti élet rekvizitumait menti át a művészeti alkotások szférájába. Olyan is akad, aki a régi táj még meglévő elemeit korszerű festői eszközökkel alkotja újra.

— Az örök emberi kettősség igazat. A fegyelem és szertelenség, az ész és a szív, a rend és a líra, a múlt és a jelen összekapcsolásából igyekszem festői világot teremteni.

Tipikus alföldi világ jelenik meg képein a táj legjellemzőbb rekvizitumaival — régiekkel és újakkal —; görbe hátú falusi házak, megfeszített íjhoz hasonló gémeskutak, házsorok tető-fűrészeli, csontváz-tanyák, foghíjas kerítések, emberi fejeket és napkorongot egyszerre idéző napraforgók, fúrótornyok felkiálótjelei... E különös táj elemei ezek, s a kép mégsem köthető konkrét látéképekhez. A táj elemeiből újra szerkesztett, tipizált Alföld-ábrázolások ezek. Olyanok, melyek magukban hordozzák a jelképiség lényegét, éppen ezért továbbgondolhatók. Tájainak vízszintesei, széles horizontjai a felszabaddultság képzeleteit sejtetik, kerítései mögött zárt egységként húzódnak meg a kis falusi házak. Ezek a kerítések egy életforma jelképei — melegen tartottak egy családot, de ugyanakkor elzárták ezt a kis közösséget a tágabb közegtől. Gémeskútjának törött íja egy elszabadulni, kiropulni képtelen életforma mentője, napraforgóinak sora a táj egyik legjellemzőbb növényének emberi tartalmait tágtitják. Olyan alkotások ezek, melyekből ha kivonnánk a valóságra utaló egy-két konkrét kötődést, absztrakt foltok egyensúlyára épülő alkotásokat nyernénk.

Képeinek mértanias rendje, kompozíciójának tömörsége indulatos és erőteljes festésmóddal párosul. Újabb alkotásain ehhez a renchez és nagy ecsetfutamokhoz belső cizelláltság, a részek szép és érzékeny megmunkálása is kapcsolódik. Ezen festői eszközök összekapcsolása érlelt számára realista talajból kinövő és virágzó burkoló szimbólizmust, amelyben lendületes-indulatos fogalmazásmódot a részletek megmunkálásával old harmonikus egységekké. Modern módon nyúl egy sokak számára ha nem is eltemetett, de túlhaladott világhoz — az Alföld és a tőle elválaszthatatlan magyar parasztság világához. Egyéniségének és a kornak hangjaiból teremti meg hol drámai, hol lírával oldott hangulatú, öntörvényű képeit.

Műtermében félig kész alkotások. Egyszerre több képen dolgozik. Egész sorozatot mutat, amelyeken a napraforgó lehetőségeit kutatja a realista ábrázolásmódtól a teljes absztrakció szintjéig. A soha nem nyugvó, vívódó-cselekvő alkotó ember akarata dolgozik benne, s ez az akarat és a továbblépés igénye szüli képeinek sorát.

— Modern képzőművészeti nyelven szeretném megfogalmazni azt, amit az Alföldön és Alföldről még el lehet és el kell mondani. Modernül, de az öncélú modernkedés nélkül szólni a kor és a táj új relációjáról. S hiszem, hogy még nagyon sok minden vár elmondásra.

TANDI LAJOS

SZERVEZÉS

A Bámexbunfért fennállásának tizedik évfordulóján nagy ünnepségeket rendezünk a Ló utcai székházban, amelyre hatvan ezer külföldi és harmincegyezer bel-földi vendéget hívtunk meg. Az ünnepség programja a következő:

1. Koptatórés a hivatal udvarán. IV. Henrik korabeli ruhákban.
2. Lepényevő-verseny.
3. Vadászat a Ló utcában, idomított sólymokkal.
4. Ökörstís, tűziátékkal.
5. Szarmata lovasroham, előszárítják a vállalat dolgozóit.
6. Uttiparti — élő kártyalapokkal.
7. A napközi otthon növendékeinek non-figuratív kiállítása.
8. Tengeri csata egy mesterséges tóban; a Főközpont engedélyével egy gályát és két naszádot eszüllyesztünk.
9. Monstre díszbéd a vállalat ebédlőjében, kornú igricek részvételével.
10. Monstre bál a válla: kulturteremben.

Néhány nappal az ünnepség előtt, amikor már minden elő volt készítve, amikor már minden úgy ment, mint a karikacsapás, megjelent a szervezőirodában a vállalat szakácsnője, Böbe néni, és sértődött hangon így szólt:

— Rám ne számítsanak. Én ezt nem vállalom.
— Mit nem vállal, drága Böbe néni? — kérdeztük kórusban.
— Én nem fogok főzni annyi embernek. Hányan is lesznek?
— Ugyan, Böbe néni, még százezren se... Mi az magának?
— Nem vállalom.
— Ha elvállalja, prémiumot kap. Nem is kis prémiumot!
A mi Böbe néni megengyhült:
— Hát jó... Legfeljebb várakoznak egy kicsit azok a vendégek... És mi lesz a kiszolgálással?
— Hogyhogy, mi lesz? Hiszen van egy felszolgálónk! Legyen nyugodt, mi mindenre gondoltunk.

Válóban: mi mindenre gondoltunk. Tudtuk, hogy a százzemélyes étteremben nem fér el egyszerre kilencvennégyezer ember, ezért hát kitaláltuk, hogy a várakozókat jelmezes-zenes felvonulásokkal és középkori misztériumjátékokkal fogjuk szórakoztatni. A gyengébb szervezetűek vitamininjekciókat kapnak: mozgó orvosi rendelők keresik fel majd a sorbanállókat.

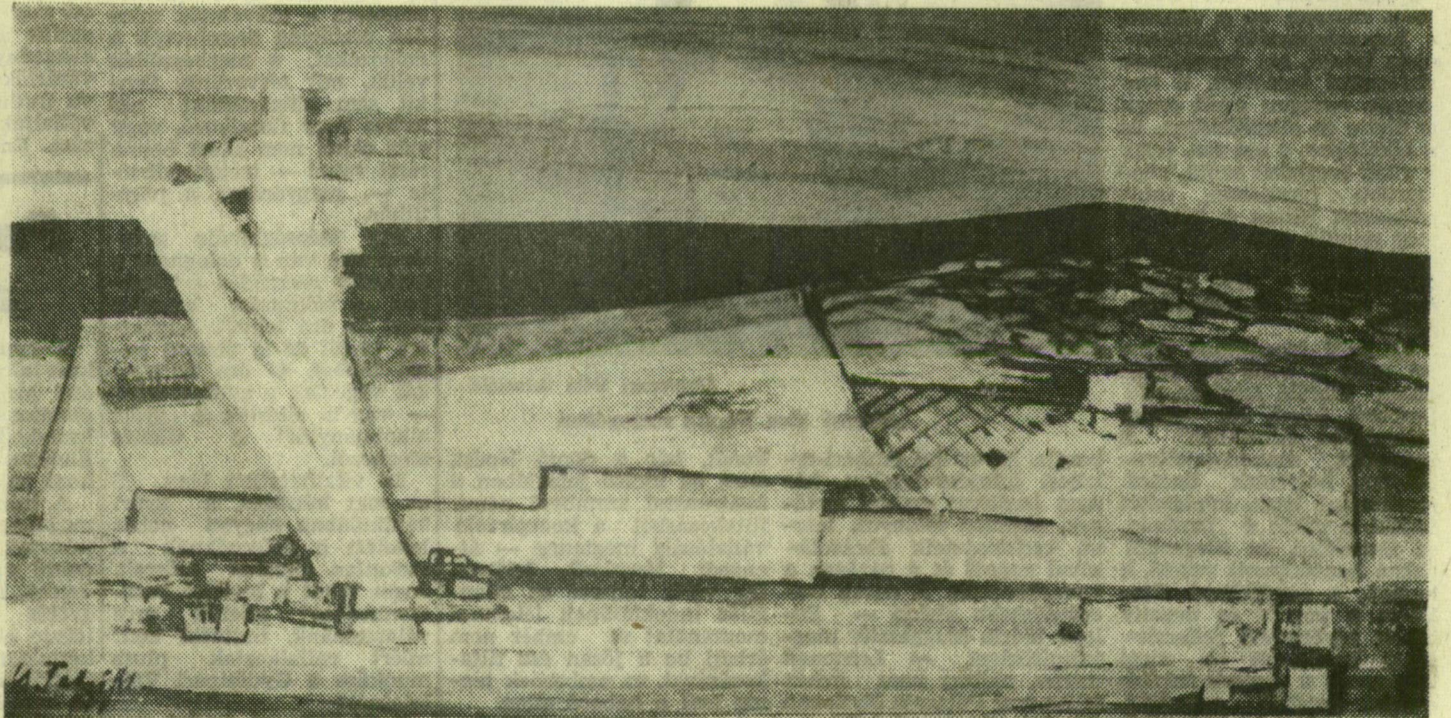
Amikor minden a legnagyobb rendben volt, amikor már minden úgy ment, mint a karikacsapás, valakinek eszébe jutott, hogy csak egy mosdónk van, és abban is csak tíz ember fér el egyszerre.

Megnyugtattuk az illetőt, hogy nem lesz semmi baj, a mosdó mellett kiállítás rendezünk a Bámexbunfért történetéből.

— És mi lesz, ha mégis morogni fognak? — kérdezte egy kollégánk. — Ha ők is kifordolják, hogy egy mosdónk van? — Hadd morogjanak — felelte a Bámexbunfért igazgatója. — Száztagú zenekar játszik majd, hát úgysem fogja hallani senki! MIKES GYÖRGY

Öreg szuszék

Alföldi táj